

21 december 2023

Diarienummer: Ju2023/02200
Justitiedepartementet
Enheten för fastighetsrätt och
associationsrätt
Ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet SOU 2023:57 - Åtgärder för tryggare bostadsområden

Om Sveriges Stadsmissioner- Riksföreningen för Sveriges Stadsmissioner

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner är medlemsförening för lokala Stadsmissionen i Sörmland, Göteborg, Kalmar, Östergötland, Skåne, Stockholm, Umeå, Uppsala, Västerås och Örebro och arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige. Tillsammans verkar vi på 40-talet orter och möter 5000 - 7000 deltagare dagligen. Stadsmissionen arbetar lokalt och regionalt med både akuta insatser och stöd till varaktig förändring. Stadsmissionens stöd utgår alltid från de behov och förutsättningar som finns för människan i hennes utsatta situation. Vi ser hela människan och helheten i situationen i ett holistiskt angreppssätt. Utöver basbehovsstöd som värme, vila, mat och hygien tillhandahålls även ekonomisk, juridisk och social rådgivning, samtalsstöd samt vägledning för att på så sätt bistå människor att få makten över sina egna liv och känna delaktighet i samhället. Stadsmissionen driver olika boenden runt om i Sverige på uppdrag av och finansierat av det offentliga som skyddade boenden, LSS-boenden, stödboenden, HVB-hem, akutboenden och Bostad Först.

Sveriges Stadsmissioner arbetar med påverkan och opinionsbildning inom hemlöshet, fattigdom och våld i nära relationer. Idag finns det 33 000 människor som lever i hemlöshet enligt Socialstyrelsen. Allt fler blir hemlösa idag för att de inte har råd att betala hyran. Tyvärr ökar vräkningarna idag i Sverige, även vräkningar av barn. För barn som en gång blivit vräkt har mycket svårt att återigen få ett stadigvarande boende. Barn som flyttar runt får sämre förutsättningar att få en god utbildning, vänner och en meningsfull fritid. Utanförskapet och utsattheten fortsätter ofta upp i vuxen ålder och riskerar att bli permanent. Sveriges Stadsmissioner vill därför se en nollvision för vräkningar av barn.

Sammanfattning

Sveriges Stadsmissioner är oroad över utvecklingen av brottslighet och otrygghet i socioekonomiskt utsatta områden och har förståelse för att även grannskapets oro bör beaktas i frågor som rör rättigheter och skyldigheter för hyresgäster. Kriminalitet är ett allvarligt samhällsproblem som kräver komplexa lösningar i samverkan mellan såväl rättsväsende, skola och socialtjänst, övriga myndigheter samt civilsamhällets organisationer.

Dock avstyrker Sveriges Stadsmissioner samtliga förslag som innebär att utsatta människor förlorar sina hem utan förvarning eller förankring av andra påföljder. Sveriges Stadsmissioner anser att utredningen genomgående förbiser hur

konsekvenserna av de hyresrättsliga sanktionerna påverkar tryggheten och utsatta familjers livssituation.

Sveriges Stadsmissioners medlemmar möter de människor som är mest utsatta i samhället i deras vardag, och som redan nu upplever enorma utmaningar till följd av höga mat- och boendepriser och en utbredd kriminalitet. Utredningen presenterar förslag som riskerar att försätta dessa människor i hemlöshet enbart på grund av att de är hyresgäster i hyresrätter. Sveriges Stadsmissioner anser inte att det finns någon logik i att göra det lättare för utsatta personer att förlora sina hem, för att därigenom öka tryggheten i landet. Utredningen konstaterar att detta gäller alla områden i Sverige, dock noterar Sveriges Stadsmissioner att långt ifrån alla människor behöver ha " uppsikt " över anhöriga för att undvika att bli av med sitt hem. I realiteten kommer förslaget att drabba de som redan är hårt drabbade.

Samtidigt som Sveriges Stadsmissioner vill se en nollvision vräkningar av barn, förstår vi att en familj vars barn eller släktingar äventyrar ett bostadsområdes säkerhet, efter rättslig prövning kan komma att vräkas.

Sveriges Stadsmissioner anser också att Polismyndighet och rättsväsende snabbare ska kunna agera mot grov kriminalitet i bostadsområden. Men det måste fortsätta att ske genom rättslig prövning i domstol inte genom privata fastighetsägare, som föreslås i utredningen.

För att stävja rättsosäkerhet avstyrker Sveriges Stadsmissioner från att använda den i utredningen nya benämningen "bristande skötsamhet." Det är ett svepande begrepp, med en skiftande betydelse och därmed mycket svårt för gemene man att veta vad det innebär.

Sveriges Stadsmissioner bedömer att utredningen i alltför hög utsträckning fokuserat på hyresrättsliga sanktioner som avskräckande medel för att öka tryggheten. Det finns dock ingen djupare analys över hur förslaget påverkar enskilda personer som inte haft tillräcklig uppsikt över anhöriga, samt vilka påfrestningar som både individen och samhället utsätts för till följd av förslagen. Sveriges Stadsmissioner anser att utredningen saknar förslag som fokuserar på att förbättra relationen mellan hyresvärdar, hyresgäster och civilsamhället. Sveriges Stadsmissioner anser att den problematik som lagstiftaren vill lösa genom att införa utökade hyresrättsliga sanktioner istället bör lösas med förslag som främjar social sammanhållning och trygghet. Detta kan endast göras genom att gå till botten med bakomliggande orsaker till otrygghet och brottslighet. Ett sådant tillvägagångssätt kan i högre grad bidra till långsiktiga mål om tryggare och mer inkluderande bostadsområden och i slutändan ett mer hållbart samhälle.

Sveriges Stadsmissioners kommentarer till de konkreta förslagen och bedömningarna

5. Tryggheten i bostadsområden ska stärkas

5.1 Ett skärpt hyresrättsligt regelverk för ökad trygghet i bostadsområden

Utredningens bedömning: Det behövs utökade möjligheter att ingripa med hyresrättsliga sanktioner mot hyresgäster som begår brott för att ge bättre förutsättningar för trygga bostadsområden i hela landet.

En viktig faktor för ökad trygghet är att fastighetsägare arbetar systematiskt och långsiktigt med frågor om trygghet i bostadsområden. De åtgärder som föreslås bör ge större möjligheter att bedriva ett sådant arbete.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner avstyrker utredningens bedömning om att det behövs utökade möjligheter att ingripa med hyresrättsliga sanktioner för att ge bättre förutsättningar för trygga områden i hela landet. Huvudskälet till detta är att Sveriges Stadsmissioner anser att landets områden inte blir tryggare om människor mister sina hem. Utredningens kartläggning fastslår att de områden som Polismyndigheten identifierar som utsatta har högst andel hyresrätter och invånare som anger att de känner sig otrygga. Baserat på den informationen är det begripligt att se över vilka åtgärder som kan tänkas öka tryggheten i utsatta områden. Däremot delar inte Sveriges Stadsmissioner bedömningen att den höga andelen hyresrätter i utsatta områden innebär att enbart hyresrättsliga sanktioner är rätt verktyg för att öka tryggheten. Utöver en upplevd otrygghet och en hög andel hyresrätter framkommer det från kartläggningen att dessa områden är socioekonomiskt utsatta där den ekonomiska standarden, utbildningsnivån och andelen av befolkningen som får bidrag skiljer sig från övriga områden i Sverige. Att utöka möjligheterna till hyresrättsliga sanktioner gentemot redan utsatta människor kommer att förvärra otryggheten, inte förebygga den.

Utredningen lyfter att förarbetena till hyreslagen uttrycker att vid en skälighetsbedömning bör lagen beakta hyresgästens sida och att bedömningen ska ta hänsyn till individens behov av lägenheten samt möjligheten att få en annan bostad i orten. Självklart har alla individer i någon mån behov av en bostad, men för människor som redan har pressade ekonomiska förhållanden kan behovet av en hyresrätt vara mer påtagligt. Dock anser utredningen att hyresgästens behov inte ska sättas i första hand vid en skälighetsbedömning, utan hela grannskapets upplevda trygghet. Här saknas en mer nyanserad beskrivning av hur ökade hyresrättsliga sanktioner ökar tryggheten i grannskapet. Det finns ingen garanti att personer som får hyresrätten förverkad lämnar området och att området därigenom blir en tryggare plats. Eftersom en granne lättare kan bli av med sitt hem blir insatserna på så sätt också högre. Sveriges

Stadsmissioner ser risker med tystnadskultur och att benägenheten att vidta andra trygghetsskapande åtgärder i området kan avta. Detta problematiseras varken i utredningens konsekvensanalys eller kartläggning.

5.2 Fastighetsägares arbete för ökad trygghet bör beaktas vid hyressättningen

Utredningens bedömning: Fastighetsägare som arbetar aktivt med trygghetsfrågor bör få tillgodoräkna sig detta vid hyressättningen. Frågan om hur arbetet ska beaktas vid hyressättningen bör inte regleras i lag utan överlämnas åt hyresmarknadens parter att hantera vid förhandlingar.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner avstyrker bedömningen om att fastighetsägare som arbetar med trygghetsfrågor bör tillgodoräkna sig detta vid hyressättningen. Sveriges Stadsmissioner bortser inte från den arbetsbelastning som ett aktivt arbete med trygghetsfrågor innebär. Samtidigt ger det förebyggande arbetet som fastighetsägaren bedriver, på längre sikt minskade förvaltningskostnader. Ett tryggt område att bo och leva i åligger inte fastighetsägaren i första hand, utan det är något som invånarna i Sverige har en självklar rätt till och betalar skatt för. Även om en hög förvaltningskvalitet är något hyresgäster i stor utsträckning är beredda att betala extra för, kommer förslaget drabba de med sämst ekonomiska förhållanden hårdast. De områden som Polismyndigheten identifierar som utsatta områden kräver ett större arbete med trygghetsfrågor, vilket implicerar en större effekt på hyressättningen. Att i en lågkonjunktur höja hyrorna för det mest ekonomiskt utsatta är en konsekvens av utredningens bedömning som Sveriges Stadsmissioner identifierar som en risk.

5.3 Hyresgästens ansvar för tryggheten inom fastigheten bör skärpas

Utredningens förslag: Hyresgästens skyldighet att bevara tryggheten inom fastigheten ska skärpas och komma till uttryck i hyreslagen. Ett uppsamlade begrepp för olika former av åsidosättanden, bristande skötsamhet, ska införas.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget om att hyresgästens skyldighet att bevara tryggheten inom fastigheten ska skärpas. Även om ett nytt uppsamlade begrepp för olika former av åsidosättanden införas, består en otydlighet vad hyresgästens skyldighet innebär i praktiken. Av de exempel som lyfts i utredningen där ändringen får betydelse, tillhör orsakandet av en tystnadskultur i trapphuset eller att man tagit en annan boendes parkeringsplats.

Generellt tillstår utredningen att det bör spela mindre roll vad det är för handling och större roll hur beteendet påverkat tryggheten inom fastigheten. Sveriges Stadsmissioner anser att gränsdragningen och bedömningen för detta beteende är mycket otydliga och riskerar att förorsaka rättsosäkra konsekvenser. En viktig beståndsdel i ett rättssäkert samhälle är att en vet huruvida en gör rätt eller fel och förstår följderna av sitt agerande. Utredningens förslag är hittills inte tillräckligt tydligt för att en hyresgäst ska kunna förstå vad som åligger denne. Återigen, varje person har ett ansvar

att uppfylla sin del av hyresavtalet, men tryggheten i ett bostadsområde bör inte lagstadgas på ett sätt att det åligger hyresgästen eller hyresvärden att upprätthålla den vid äventyr av den egna bostaden.

För att stävja rättsosäkerhet i förslaget avstyrker Sveriges Stadsmissioner från att använda den i utredningen nya benämningen "bristande skötsamhet." Det är ett svepande begrepp, med en skiftande betydelse och därmed mycket svårt för gemene man att veta vad det innebär.

Sveriges Stadsmissioner är även bekymrade över hur den rådande segregationen påverkas av utredningens förslag. Redan nu möter samhället stora problem att öka attraktionskraften i utsatta områden och att få människor att vilja stanna och bygga upp en trygg och lönsam tillvaro i området. Om dessutom kraven på hyresgäster ökar, samtidigt som möjligheterna till vräkning på grund av bristande skötsamhet utökas, är det troligt att fler undviker att bosätta sig i hyresrätter. Alltså kvarstår hyresrätterna endast för dem som inte har något annat val. Detta medför en ökad segregation snarare än integration. Med detta i beaktning menar Sveriges Stadsmissioner att förslaget inte kan anses förankras med allmännyttans ambitioner och en ökad trygghet.

5.4 Brottslighet mot hyresvärdar bör få tydligare konsekvenser

Utredningens förslag: Vid särskilt allvarliga fall av bristande skötsamhet ska det inte krävas att en uppsägning har föregåtts av en anmaning till hyresgästen att vidta rättelse.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget att en hyresgäst kan bli uppsagd utan att uppsägningen har föregåtts av en rättelseanmaning. Sveriges Stadsmissioner anser att en rättelseanmaning ligger i linje med utredningens övergripande syfte - att öka tryggheten i Sveriges bostadsområden. En varning ger hyresgästen dels en chans att se över sitt beteende, dels en riktlinje att förhålla sig till i en övrigt tydlig kravspecifikation som enligt förslagen åligger hyresgästen. Syftet med anmaningen är att hyresgästen förändrar eller upphör med det beteendet som förorsakat anmaningen, och om så inte är fallet finns skäl för uppsägning av lägenheten på grund av bristande skötsamhet. Däremot, om hyresgästen vidtar rättelse är tryggheten uppnådd utan insatser från hyresnämnder och rättsväsande eller personlig påfrestning för hyresgästen i fråga. Dessutom kvarstår resonemanget från ovan att om en person som allvarligt brister i skötsamhet fråntas sitt hem, är det inte givet att det resulterar i en ökad trygghet i området.

Sveriges Stadsmissioner är även bekymrade över hur den rådande segregationen påverkas av utredningens förslag. Redan nu möter samhället stora problem att öka attraktionskraften i utsatta områden och att få människor att vilja stanna och bygga en trygg och lönsam tillvaro i området. Om dessutom kraven på hyresgäster ökar, samtidigt som möjligheterna till vräkning på grund av bristande skötsamhet utökas, är det troligt att fler undviker att bosätta sig i hyresrätter. Alltså kvarstår

hyresrätterna endast för dem som inte har något annat val. Detta medför en ökad segregation snarare än integration. Med detta i beaktning menar Sveriges Stadsmissioner att förslaget inte heller kan anses förankrat med fastighetsägare i socioekonomiskt svaga områden och deras ambitioner om en ökad trygghet.

5.5 Brott som begås i omgivningen bör likställas med störningar i boendet

Utredningens förslag: Brott ska likställas med en störning i boendet om brottsligheten är ägnad att medföra en försämring av närmiljön som inte skäligen bör tålas av dem som bor i omgivningen. Något krav på en rättelseanmaning före en uppsägning ska inte finnas.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget att brott ska likställas med en störning i boendet utan krav på rättelseanmaning innan uppsägning. En person som begår ett brott ska få sin sak prövad av en domstol. Utredningens förslag innebär en dubbelbestraffning för den berörda parten. På samma sätt som att en person utan vidare inte kan bli uppsagd från sitt arbete på grund av brottslighet, bör inte hyresvärderna kunna säga upp en hyresgäst utan vidare. Sveriges Stadsmissioner anser att sanktioner av det här slaget leder till rättsosäkerhet och en oönskad effekt av stigmatisering av bostadsområden där sanktioner kommer att användas flitigt. Detta kan i sin tur minska attraktiviteten och därmed motverka målet om trygga och trivsamma boende- och närmiljöer.

Angående kravet på rättelseanmaning är följande utdrag direkt hämtad från utredningen:

”En praktisk dimension behöver även vägas in. Det är inte realistiskt att tro att hyresvärdar kan utreda brott som begås i ett bostadsområde. Med några få undantag kommer därför hyresvärderna vara beroende av polisens utredning. Den omfattas av förundersökningssekretess intill dess åtal väckts. Den tidigaste tidpunkten för hyresvärderna att agera kommer således i de flesta fall vara vid väckande av åtal. I många fall kommer hyresvärderna inte kunna tillställa hyresgästen en rättelseanmaning dessförinnan. Redan denna ordning medför en fördröjning. Om det därutöver krävs en möjlighet till rättelse kommer inte sällan en ny förundersökning och efterföljande åtal att behöva inväntas. Enligt utredningens mening skulle sådan tidsutdräkt i alltför hög grad undergräva effektiviteten. Utredningen föreslår därför att uppsägning ska kunna ske under samma förutsättningar som vid särskilt allvarliga störningar i boendet, dvs. utan att föregående rättelseanmaning tillställts hyresgästen eller en underrättelse lämnats till socialnämnden.”

Sveriges Stadsmissioner har svårt att följa resonemanget i utdraget ovan. Återigen, det är inte bara orealistiskt att tro att hyresvärdar kan utreda ett brott som begås i området, utan ett åtagande som inte tillfaller hyresvärderna. Hyresvärderna *bör* vara beroende av polisens utredning som i sin tur *bör* omfattas av förundersökningssekretess. Detta är fundamentala rättsliga principer i ett demokratiskt samhälle som målas upp som ett praktiskt

huvudbry. Enligt detta resonemang är en varning varken ett verktyg för ökad trygghet, eller ett sätt för hyresgäster att förstå vad som definieras med försämring av närmiljön, utan något som undergräver effektiviteten. Sveriges Stadsmissioner ställer sig frågande kring om just den administrativa effektiviteten är ett högprioriterat område i beslut som rör avgörande ingrepp i individers boendesituation.

5.6 Tillsynsansvaret vid brott i omgivningen

Utredningens förslag: Hyresgästens ansvar att hålla noggrann tillsyn över vissa personer ska gälla på samma sätt i fråga om sådan brottslighet i omgivningen som likställs med störningar i boendet som i övriga situationer. Nuvarande modell för tillsyn är tillräckligt flexibel för att hänsyn ska kunna tas till skillnaderna mellan olika situationer.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner avstyrker utredningens förslag om att hyresgästens ansvar att hålla tillsyn över vissa personer ska gälla på samma sätt i fråga om brottslighet i närområdet som störningar i boendet. Det är förståeligt att hyresgästen bör känna ett visst ansvar över det som händer kring och i sitt boende. Både för hyresgästens egna skull, och för att bidra till en god atmosfär för övriga i fastigheten. Men, att utöka detta ansvar på det sätt att det sträcker sig till samtliga brott i närområdet istället för störningar i boendet, och att det gäller inte bara en själv utan alla de personer hyresgästen kan tänkas vara ansvarig för är ett orimligt krav. Även det rättsfall som utredningen lyfter menar att det ligger i sakens natur att tillsynsansvaret normalt inte kan utsträckas till områden så långt från bostadsfastigheten att det inte rimligen kan krävas att hyresgästen där övervakar den som omfattas av tillsynsansvaret eller kan förutse vad som där kommer att ske.

Genomgående har Sveriges Stadsmissioner påpekat svårigheterna i samband med de gränsdragningar och enskilda bedömningar som utredningen hittills har lyft, och detta förslag belyser obegripligheten i de krav som åligger en hyresgäst i hyresrätt. Hyran ökar då fastighetsägaren förväntas tillbringa mer tid på ett aktivt trygghetsarbete, samtidigt som brott i ett odefinierat närområde likställs med störningar i boendet, inte utifrån brottets magnitud utan med hänsyn till den otrygghet brottet kan tänkas orsaka i området - exempelvis en tystnadskultur i en trappuppgång. Hyresgästen har dessutom en tillsynsplikt för de personer som denne kan tänkas vara ansvarig över. Om hyresgästen misslyckas med någon av dessa ansvarsområden kan konsekvensen bli omedelbar uppsägning utan förvarning. Hela förloppet riskerar att ske utan förankring från polis, domstol eller socialtjänst, det vill säga offentliga tjänster som hyresgästen betalar skatt för. Oaktat detta kvarstår Sveriges Stadsmissioners största bekymmer vilket är den situation familjer, ungdomar och barn riskerar att försättas i. Människor i socialt och ekonomiskt utsatta förhållanden riskerar att bli hemlösa på grund av brott som rimligtvis inträffade på grund av den svåra situation de redan befann sig i när de hade ett boende. Sveriges Stadsmissioner ser inte hur den upplevda otryggheten, motiven till brottslig handling eller den rådande bostadsbristen ska sjunka genom utredningens

förslag och bedömningar. Snarare är detta ett förslag som aktivt minskar attraktionskraften att bo i hyresrätter överhuvudtaget, och förfördelar de som är mest utsatta i samhället idag.

5.7 Brott som begås i lägenheter bör utgöra grund för förverkande i större utsträckning

Utredningens förslag: Förverkande av hyresrätten på grund av brott i lägenheten ska kunna ske i fler situationer. Kravet på att det ska vara fråga om att lägenheten ska användas helt eller till väsentlig del för brottslig verksamhet tas bort. En hyresrätt ska i stället vara förverkad om lägenheten används för att begå brott av allvarligt slag, begå brott vanemässigt eller annars i större omfattning. Förutsättningarna för att förverka hyresrätten på grund av tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning omfattas av bestämmelsen om förverkande på grund av brott.

Utredningens bedömning: Några ytterligare förverkandemöjligheter behövs inte på grund av fastighetsägarens ansvar att agera för att förhindra brott i vissa fall.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner varken tillstyrker eller avstyrker förslaget om att kraven av brott i lägenheten ska kunna leda till förverkning i fler situationer. Utredningen nämner att brotten som berörs är så pass allvarliga att det inte påverkar gemene hyresgästs generella beteende nämnvärt.

Samtidigt som Sveriges Stadsmissioner vill se en nollvision vräkningar av barn, förstår vi att en familj vars barn eller släktingar äventyrar ett bostadsområdes säkerhet, efter rättslig prövning kan komma att vräkas.

Däremot kvarstår Sveriges Stadsmissioner vid uppfattningen att ju fler personer utan bostad, desto otryggare och högre belastning för civilsamhället och övriga samhällstjänster.

5.8 Fler tvister om uppsägning ska handläggas särskilt skyndsamt

Utredningens förslag: Hyrestvister som rör särskilt allvarlig bristande skötsamhet och användning av lägenheten för att begå brott ska handläggas särskilt skyndsamt.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner har ingen åsikt i frågan såvida inte den skyndsamma handläggningstiden blir föremål för en mindre noggrann och rättssäker process. Då utredningens förslag omfattar flera gränsdragningar kring närområde, upplevd otrygghet och tillsynsplikt är det av största vikt att handläggningen av dessa ärenden är välarbetade och nog avvägda snarare än skyndsamma.

5.9 Utökad information till hyresgäster som brister i skötsamhet

Utredningens förslag: Om det förekommer bristande skötsamhet ska hyresvärderna vara skyldig att uppmana hyresgästen att se till att beteendet omedelbart upphör. Även en underrättelse till socialnämnden ska lämnas. Hyresnämnden ska ha en skyldighet att lämna sådan underrättelse i förlängningstvister.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner lämnar detta förslag okommenterat.

5.10 Beviskrav i tvister om uppsägning

Utredningens bedömning: Beviskraven vid en uppsägning bör inte sänkas.

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner tillstyrker utredningens bedömning av att beviskravet inte ska sänkas vid uppsägning.

5.11 Förslagen är förenliga med barnkonventionen och

Utredningens bedömning: De lagförslag som lämnas är förenliga med Europakonventionen och FN:s barnkonvention. Förslagen medger att en nyanserad bedömning kan göras i varje enskilt fall om hur olika intressen ska vägas mot varandra. Så måste också ske. Även övriga intressen som beaktas inom hyreslagstiftningen, t.ex. sociala hänsyn kopplade till den enskilda hyresgästen, kan beaktas på ett sätt som är linje med hur regler om uppsägning i övrigt är utformade.

Europakonventionen

Sveriges Stadsmissioners kommentar: Sveriges Stadsmissioner noterar följande: Vräkning på grund av brottslig verksamhet i en hyreslägenhet är en komplicerad fråga där flera rättighetsåtgärder måste vägas mot varandra, och detta särskilt när barn är inblandade. Både FN:s barnkonvention och Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna (EKMR) har relevans i frågan om vräkningar.

FN:s barnkonvention stipulerar att barnets bästa ska beaktas i alla åtgärder som rör barn (artikel 3). Det innebär att när en vräkning övervägs i en situation där barn är inblandade, måste myndigheter och domstolar noggrant överväga hur detta påverkar barnets situation. Barn har rätt till en standard på boende som är tillräcklig för barnets hälsa och välbefinnande (artikel 27). Vräkningen kan inte vara förenlig med barnkonventionen om den leder till att barnets rätt till en trygg uppväxt och boende äventyras utan att tillräckliga hänsyn har tagits.

Europakonventionens artikel 8 skyddar rätten till respekt för privat och familjeliv, hem och korrespondens. Vräkning kan ses som en kränkning av artikel 8 om den inte är motiverad, proportionell och nödvändig i ett demokratiskt samhälle, dvs. lagen måste uppfylla ett legitimt syfte, som att förebygga oordning eller brott.

För att utökade möjligheter att vråka personer för brott kan anses förenliga med dessa konventioner, måste ett antal villkor vara uppfyllda:

- Det måste finnas tydlig och precis lagstiftning som reglerar när och hur vräkning kan genomföras. Vräkningar ska inte ske godtyckligt.

- Åtgärden måste stå i rimlig proportion till det brott som begåtts. Detta innebär att säkerställa att vräkningen är en nödvändig och balanserad åtgärd för att hantera problemet.

- Varje fall måste prövas individuellt. Det innebär att det måste finnas rättsliga mekanismer för att överklaga beslut och försäkra sig om att varje enskilt fall får rättssäker behandling.

- Särskilt skydd och hänsyn måste ges till barn i vräkningsprocessen. Beslutet om vräkning måste överväga hur det påverkar eventuella barn i hushållet och aktivt söka alternativa lösningar för att undvika negativa konsekvenser för barnet.

- Om möjligt bör alternativt boende erbjudas till de som riskerar att bli hemlösa till följd av vräkningen, särskilt när barn är inblandade för att upprätthålla en viss standard på boende.

I praktiken är balansen mellan samhällets intresse av att upprätthålla lag och ordning och den enskildes rättigheter, särskilt rättigheterna för barn, en utmaning. En utvidgning av möjligheter till vräkning måste utformas och implementeras med respekt för dessa konventioners riktlinjer för att undvika att rättigheter kränks.

Som en följd av det ovanstående har Sveriges Stadsmissioner svårt att se att utredningens förslag verkligen är förenliga med FN:s Barnkonvention och Europakonventionen. Barnkonsekvensanalysen är bristfällig, och genomlyser inte på ett tillräckligt sätt vilka konsekvenser förslagen skulle få för barn i målgruppen, liksom den inte heller föreslår åtgärder som skulle kunna möta eventuella negativa konsekvenser.

Vi tackar härmed för möjligheten att lämna vårt remissvar på betänkandet SOU 2023:57 - Åtgärder för tryggare bostadsområden och hoppas att synpunkterna beaktas i den fortsatta beredningsprocessen.

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner

Jonas Wahlstrand, Generalsekreterare